

175.
1. Re

2. Iso
J.

3. Ma
y

4. Pe
cr

175

1. v

2

1

2

3.

4.

1751.

1. Keppinus, Aug. Jo. Van: De characteribus huius diographi-
2. Eschenbach, Johannes Christianus et Lele, Johannes: Naves-
sum non esse machinans.
3. Mantzel, Em. Jo. Frid: De visitatione ecclesiarum
ejusque necessitate cum eulogiis hist. et juris theol.
4. Pele, Johanna Nicol. et Detmering, W. G. F.: De delictis
civilibus feloniarum speciebus.

1752.

1. Keppinus, Franc. Nodal. Theod: Demonstrationes qua-
rumdam aequationibus Algebraicis competentium
proprietas.
2. Balcke, Jacobus Henricus: Nomenclatura quaedam de
communiore bonorum a conjugis superstitie
cum liberis continuata.
3. Balcke, Jacobus Henricus: Assertiones quaedam
circa successionem in bona absentis.
4. Beederus, Hermann: De facultate abiciendi familia
varios legita aut non.

1752.

5. Beckerus, Hermann: De valore fidei commissorum tam
ultima voluntate quam per conventionem constitutorum.
6. Eschenbach, Johann Christ: Idealis mus fundamento
destitutus.
7. Mantzel, Ernst. Fr. Frid, fac. jur. Decanus: De decido
Magdeburgensium veterum scabiorum: Wer die Witzg.
sten sind und heissen? Programm, quo solenniter docto.
rallia Davidis Christiani Richter indicit.
8. Mantzel, Ernst. Fr. Frid: Amertiones quae dam circa provo-
cationem creditorum ad demonstrandum bonorum sufficientiam.
9. Mantzel, Ernst. Fr. Frid: De jure patronatus, ad creditores
et praedictorum, sub hasta emptores, non transiunt.
10. Mantzel, Ernst. Fr. Frid: Nomulla . . . juris universalis
et humani: De concursu creditorum.
11. Pele, Franz Nicolaus, prorector acad.: De crimine blas-
phemiae in sanctos angelos commissio. Programm, quo
festi Michaelis piam . . . celebrationem commendat.

1752.

12. Pöle, Fr. Nicol: De oneris feudalis servitiorum muti-
kationum aestimatione, indeque fluente subsidiana
vassallorum militum domino directo debita praestantione

13. Pries, Trach. Henr: Quo sensu alterutro Dei fixa
est normantur?

1753

1. Beckerus, Hermannus: Separationis liberorum
a parente superstite secundum Dispositionem juris
statularii Hamburgensis intempestive et invalide
factae exemplum.

2. Mantze, Im. To. Frid: De probatione per testes
in fidei commissu nuncupativo, minus solenni, jux-
ta l. fin. C. de fidei. nulla.

1754.

1. Beckerus, Hermannus: Cunctis impossibilis non
indistincte pro non scripta habenda ad § 10 Inst.
de haered. inst. tit.

2. Eschenbach, Johann Christianus: Anima non corpore notior.

1754.

3. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De fundo anonymo sive
exspectantia indeterminata . . .
4. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De sexu masculinis femi-
nini tutelari
5. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De operis publicis, speciatim
de ergasteriis provincialibus, cum modo adornaui.
6. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De jure praesentandi . .
7. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De gradibus honoris doctoris
8. Mantzel, Em. Jo. Frid.: De vidua, vel uxore tute-
lari, per cessionem illatorem, de suaque futu-
ra bona salvante . . .

no sine

fenu.

ccia Tin

or air d

li.

rdioru

Lube

fra tu

186

D

v

T

1813
D

Q. D. B. V.
RECTORE ACADEM. MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE

AC
DOMINO,
DOMINO FRIDERICO,

PRINCIPE HEREDE MECLEBVRGICO,
VANDALORVM, SVERINI AC RACEBVRGI, COMITE SVERINI,
TERRARVM ROSTOCHII ET STARGARDIAE

DOMINO,
DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO.

CHARACTEREM
TRAGOEDIographi,

CONSENTIENTE
AMPLISS. PHILOSOPHORVM ORDINE
SISTIT,

AC
PRAESIDE,
M. ANG. JO. DAN. AEPINO,
ORATOR. PROF. DVC. PVBL. ORD.

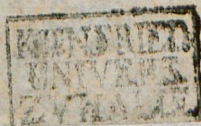
PVBLICE DEFENDET,

L. H. RÖHL,
RIBBENIZA-MECLEBVRGICVS.

IN AVDITORIO MAIORI

2. VIII. DEC. A. 1550 CCLI.

ROSTOCHII, LITTERIS ADLERIANIS.

RECTOR ACAD. MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPALIS
AC

DOMINO
DOMINO FRIDERICO

TRINITE HERED. MECENATISSIMO
VANDALORVM SVBRI AC RACHVARI COMIT SVBRI
TERRARVM ROSTOCHII ET LANCARDIAS
DOMINO

DOMINO NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO

CHARACTEREM
TRAGOEDIOGRAPHI

CONSTITUTIS
AMPLISS. THEOSOPHYCVM ORDINE
SISTIT

PRÆSID. E.
M. ANG. JO. DAN. AEPINO

ORATOR PROF. DOCT. BL. ORD.
A. RICE DEFENDIT

I. H. RÖHL

LIBRARIUS-MECENATISSIMO

IN AUDITORIUM MAIORI

9. III. DEC. A. P. P. C. C.

ROSTOCHII, LITTERIS ADLERIANIS

L'ILLUSTRE SOCIÉTÉ,

QUI S'EST DISTINGUÉE

À REPRÉSENTER

DES TRAGÉDIÉS

À STRALSUND.

*C'est VOUS, MESSIEURS ET
MESDAMES, qui dans nos païs
avez introduit le gout pour l'art,
dont je me donne l'honneur de VOUS offrir un
petit abrégé, compris dans ces feuilles. La tra-
gédie montre le sublime de l'ame dans son plus haut
dégrè, & ce ne sont que les génies les plus élevés,
qui par leurs actions sont capables à l'exprimer.*

*Quel bonheur pour la tragédie, MESSIEURS
ET MESDAMES, qu'elle est tombée entre
VOS mains, dont la magnanimité égale celle des
héros, que VOUS représentez! Quel bonheur
pour les belles lettres, d'avoir été reçues & goûtées
des personnes si distinguées! Quel bonheur pour
moi, d'avoir trouvé pour l'essay, que j'ai l'honneur
de VOUS présenter, des juges si éclairés, & si
versés! Je suis avec un tres-profond respect,*

MESSIEURS ET MESDAMES,

*Votre tres humble & tres obéissant serviteur,
L. H. RÖHL,*

DE
CHARACTERE TRAGOEDIographi.

§. I.

tragoediographum esse dignum; qui praemia acci-
piat, quae divina Pöësis suis offert cultoribus,
maxima, neminem ego quidem negaturum esse,
iudico. Aristoteles ipse, qui primus sub legum
iugum artem cöegit pöeticam, comparans cum Tragödia Car-
men Heroicum, in plures abiit partes, quibus super illud emi-
net Tragoedia.

Διοπερ οσ' τις περι τραγωδίας αιδε σπουδαιας και Φαυλης, οιδε
και περι επων. α μεν γαρ εποποιια εχει, υπαρχει τη τραγω-
δια αδε ωλη, ου παντα εν τη εποποιια.

Aristot, de Pöet. Cap. V. coll. cum Cap. XXVI.

A

Si

Si forte inueniantur, quos plures esse facile credo, qui hisce sub-
scribere recusent, praemia certe vere Diis digna, quibus Reipub-
licae litterariae illi Augusti, Reges Daniae atque Borussiae Schlegelium atque eum de Voltaire, Tragoediographos ornauere, sem-
piterni illius praestantiae iis testes futuri sunt. Id nobis persua-
deant velim, quod sequentia extra omnem quoque dubitationem ponent, intimiora Musarum sacra Pœtam tangere Tragoediographum. Addere huic si actionem, si ornatum theatris conuenientem liceat, caeteraque, quae, vt alliciat, qui spargant virtuti odores, socios Tragoedia sibi adiungit, Heroicum autem Carmen non admittit, pone se relinquere Epopoeiam Tragoedia erit dicenda. His adducti meditationibus atque heroicis instinctibus, quos promittit Tragoedia excitandos, characterem Tragoediographi delineantes nihil agere haud arbitrati sumus. Quod si enim feliciter procedat, & docentes excitabimus, vt arti studia sua deuoueant, si qui sint, quos ad Tragoediam viribus instruxit natura; & cohibebimus, quo minus neque temere neque cum ignominia sui, repugnante indole atque ingenio, Tragoediae nauent, quos alius generis opera aesthetica in incrementum artium feliciori successu agere posse, nulli dubitamus.

§. 2.

Dictum itaque characterem adumbraturi quaedam Tragoe-
diam spectantia praemittamus, quibus, veluti regulae, conuenientes primas lineas ducamus. Etenim perspectis repraesentationibus tragicis, perfectionibusque earum aestheticis, mentis facultates cognoscituias, eas producentes inde deriuare licet, adeoque eas, quibus praecipue opus est Tragoediographo, scientiasque, quibus induta esse iubetur facultas eius cognoscituiua. Quum vero exinde partim, partim ex materiali Tragoediae, ipsa actione & praecipuis herois tragici adfectibus pendeat, qualis sit adperituiua facultas Tragoediographi; ingenio Tragoediographi dicto modo constituto, temperamentum eius eruere studeamus, quo facto interiora mentis illius explicata sistemus.

§. 3. Mu-

§. 3.

Musarum consuetudinem ingenia fingere atque emollire mores, neminem nisi Aesthetices prorsus ignarum negaturum esse iudico.

Siluestreis homines facer interpretsque Deorum
Caedibus & victu foedo deterruit Orpheus
Dictus ab hoc, lenire tigreis, rapidosque leones.
Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa mouere sono testudinis & prece blanda
Ducere quo veller.
Sic honor & nomen diuinis varibus atque
Carminibus venit.

Horat. de art. poet.

Ecce iudicium alumni Sororum! Certe experientia loquitur, nihil eas intentatum reliquisse, quod vel ad virtutem promouendam, vel ad vitiorum vires infringendas pertinere iudicauere. Haud quidem nescio, saepius sine suo eas excidisse, contra ea expertum mihi est atque probatum iudicium Auctoris des Mémoires pour seruir à l'histoire de Brandebourg. dicentis:

La Langue des Dieux est prostituée par la bouche de quelque Régent d'un College obscur, ou par quelque Etudiant dissolu.

Ast ea vitio vertere arti huic diuinæ, absconum fore, nemo non videt. Comoediam inueniens atque Tragoediam, scholam virtutis vtramque, sat prodidit, quis sibi insit amor recti. Comoedia levis illudere iubetur vitiis, quibus deficiunt vires ad infelicitatem: actiuandam lacrymis spectatorum dignam; grauis vero Tragoedia, iis se opponere, detrudentibus in miserissimam infelicitatis conditionem auctores sui, quibus irridere leuitatem; at quorum misereri ostendet humanitatem. Comoedia virtutem, si quam inducat, ipsam civilem, communem sistit, cui maxima pars hominum sufficiunt, & ad altiore adscendens virtutis gradum, adfectibus excitandis parem Tragicoeodiae formam induit; Tragoedia vero maximum, quem quis mortalium attingere potest, occupat gradum, conuenientissimum in magni-

A 2

mo

mo pectore ardorem sui excitare; pingit virtutem regali cultu conspectam & ostro, ut festis matronam moueri iussam diebus, ita ut infelicitas ipsa, maior quoque est gradui virtutis proportionata, premens heroem tragicum virtute ornatum, nihil ei splendoris detrahat, potius, uti umbra picturae, addat. Sicuti itaque Comoedia, maculas morales spectatorum risui exponens, fabulam componit: ita Tragoedia sistit actionem, exemplum cuiusdam propositionis moralis, fortius excitantem commiserationem. Eam partem Tragoediae, quae continet ea, quae tristissime dictam actionem constituunt, actionem tragicam; & personas, ea edentes, primarias, & speciatim, excitantem commiserationem, heroem tragicum dicimus. Pars vero Tragoediae sistens ea, quae remotius cum actione tragica sunt coniuncta, episodica continet. Inquirendo itaque in naturam huius adfectus, conditiones facile eruamus, quibus actio tragica implicita esse iubenda est. Commiserationem est tristitiam, ortam ex repraesentata aliterius infelicitate, & Psychologica postulant & usus loquendi confirmat. Quo maior itaque erit infelicitatis alienae repraesentatio, quo fortius nos adficit ea tristitia, eo maior constituitur commiserationis gradus. Quum vero, quo maiuserit obiectum repraesentandum, eo magis caeteris paribus aptum illud sit atque accommodatum, ad maiorem excitandam repraesentationem sui; maiorem actio tragica inuoluit infelicitatem. Duas hinc actio tragica accipit determinationes; (a) tendat in maiorem infelicitatem herois tragici (β) Fortius adficiat infelicitas ea spectatores tristitia. Actiones itaque hisce adfectionibus destitutas Tragoedia indignas sui iure reiecit meritoque.

§. 4.

Sufficiant haec ad ulterius ea determinandum, quae actionem tragicam ingrediuntur. Propositio moralis, cuius exemplum sistit actio tragica, vel immediate ad virtutem impellit; vel a vitiis prohibet. Si itaque virtutem constituere actionem tragicam sumamus, sit ea necesse est, quae

recludens immeritis mori

Coelum, negata tentat iter via,

Coetu.

Coetusque vulgares & udam

Spernit humum fugiente penna. §. 3.

Horat. Lib. III, Od. II.

adeoque maximas sibi postulat mortalium vires. Quum vero eas supponens effectus non nisi magnus esse possit, tragicæ actioni ab hac parte spectatae insit magnitudo, postulamus. Si vero vitii dictam actionem contaminatam esse ponamus, quæ rationem contineat infelicitatis (princ. Moral.) & maioris,

Distriktus ensis cui super impia

Ceruce pender §. 3.

Horat. Lib. III, Od. I.

Causas hæc vitia referat magnas Tragoediographus magnum fidentes effectum adeoque magnas supponentes vires. In genere itaque omnem actionem tragicam hoc respectu magnam esse iubemus. Quam magnitudinem, si placeat, intensivam dicamus.

Hanc magnitudinem vii vel ipsi attingant Tragoediographi vel spectatoribus cum verisimilitudine monstrent, periculis amoris oppugnare heroem tragicum soliti sunt, quæ agentem furore quasi quodam induunt, viresque largiuntur ad agendum maiores solito. Horatius sentiens hunc furorem canebat:

Pone me, pigris vbi nulla campis

Arbor aestiva recreatur aura;

Quod latus mundi nebula malusque

Iupiter urget:

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terra domibus negata:

Dulce ridentem Lalagen amabo

Dulce loquentem.

L. I, Od. XXII,

Adeoque amorem haud sine ratione fabulis intexunt suis Tragoediographi.

A §

§. 5.

§. 5.

Quo acerbiora sunt fata vel adparent, quae heroem agunt tragicum; eo magis actio illius ad commiserationem excitandam accommodata. §. 3. Conferas vero cum Croeso superato atque opibus exuto Irum pauperem natum. Per hominum fidem! illius pauperies, posita licet cum ea huius aequali, maior tibi videbitur altiusque viscera tua mouebit. Certe mille incommoda eum prement, quae hic ne sentiet quidem. Optime id Caesar agnouit respondens Heluetiis:

Confuisse Deos immortales, quo grauius ex commutatione rerum doleant, quos pro scelere eorum vlcisci velint, his secundiora interdum & diuturniorem impunitatem concedere.

Caes. de bell. gall. L. I.

Hinc Croelus quoque grauiora passus, potiori iure queretur & referens suos dolores maiori efficacia pectus nostrum feriet. Et ita in genere imperfectio quaelibet eo maior saltem adparet, quo maior perfectio eam anteit; eoque magis actioni conuenit tragicae commutatio ea, qua ex maiori felicitate quis in maiorem detrudatur infelicitatem. Quoniam vero maiorem hanc infelicitatem dici adparet, si referas eam ad statum antecedentem, relatiuam eam magnitudinem dicamus. Actio adeoque tragica relatiua gaudeat magnitudine.

Magnitudinem hanc sine insigni felicitatis in infelicitatem mutatione ne cogitari quidem posse pater, quam nodum dicere Pëorica tragicum consuevere. Fabula vero cum nodo, quum sit implicita, requirens α) colligationem nodi, rationes propiores commutationes futuras adferentem; β), transitum, qui adducta esse rationes commutationis ostendit, γ) solutionem denique, ipsam existentem commutationem; Baumg. Aest. §. 535. omnia haec quin Tragoedia sibi vindicer nemo repugnet. Solutionem nodi tragici in sequentibus speciatim tragicam commutationem dicere mihi liceat.

§. 6;

§. 6.

Quo latius in genere tristis infelicitatis effectus sese extendit, eo maiori vi, caeteris paribus, vim feriet repraesentatiuam; adeoque ratione conprobante atque experientia, actio

in neporum

Perniciem, opprobriumque pagi

Horat. Lib. II, od. XIII.

celeri procedens gradu, maiori vi hominum mentem inuadit, omnibusque ex partibus maximopere tristitia eam adficit, nulla-que interruptur arte

In fegetem veluti quum flamma furentibus austris

Incidit: aut rapidus montano flumine torrens

Sternit agros, sternit fata laeta, boumque labores

Praecipitesque trahit filuas.

Virg. Aen. L, II.

Hinc quo latiore disseminat actio tragica, quam inuoluit infelicitatem, eo magis apta erit ad commiserationem commouendam. Si vero ea magnitudo extendens ad multos suum effectum extensiva audiat, patet, quare extensiuè magna sit actio tragica.

Ecce rationem, quare Tragoedia suo sibi iure requirit heroës tragicos, quos

palma nobilis

Terrarum, dominos euehit ad Deos.

Ab eorum nimirum, quæ talium, actionibus fortuna magnæ partibus mundi pendet; adeoque magnitudine extensiuæ eas ornatas esse, quilibet concedet.

§. 7.

Quum actio inuita per coactionem externam simpliciter sumptam neque virtus dici possit neque vitium; eam sumere actionem tragicam non licet, quippe quæ alterutrum inuoluat necesse est §. 3. Sequi vero coactionem externam secundum quid

quid talem quoniam non tollit arbitrium agentis, eam fumens, si maiestati herois tragici haud repugnare ponamus, arbitrariam haberet actionem. In genere itaque actio tragica sit arbitraria, Docent vero Psychologica, arbitrium hoc maius esse, quo maiori pro lubitu, quo plures, quo maiores actiones determinat. Baumg. Met. §. 817. Hinc, caeteris paribus, arbitrium maius est, maiorem determinans actionem. Grandia vero facinora atque mirabilia dictu postulat Tragoedia intensius §. 4. relative §. 5. extensius §. 6. talia, magnum ideo in heroë tragico supponit arbitrium actio tragica. Liceat hanc magnitudinem actionis respectu arbitrii dicere moralem. Videre hinc est, quare actionem tragicam moraliter magnam esse iubeamus. Sat magna hic intercedit differentia inter gradum arbitrii determinantis actionem virtutis & eam vitii signo impressam. Nimirum gradus arbitrii in genere, aliqua saltem ex parte pendet a gradu lubitus. Lubitus vero est cognitio determinans actionem ratione exsequutionis liberam secundum leges adpetitus atque auersationis. Hinc quo maior erit cognitio actionem determinans, quo liberiores ratione exsequutionis actionem, quo magis convenienter legibus adpetitus & auersationis eam determinat; eo maior erit lubitus. Cognitio vero eo maior est, quo plura, quo maiora, quo veriora sistit, quae itaque lubitum, secundum legem adpetitus & auersationis, vitia determinantem, ingredi nequit. Adeoque hoc respectu actio tragica virtute decora maiori ex lubitu, hinc maiori ex arbitrio nascitur, quam ea vitiis foeda. Accedit, cognitionem, qua distinctionem, fallere non posse, quo adeoque distinctionem, eo veriore. Vitia itaque, qua talia, non nisi arbitrium sensitivum parit; contra ea liberum siue libertas non nisi virtutes, quas tamen simul sensitivum quoque excitare potest arbitrium. Si itaque magnitudinem moralem quis actioni tribuere vellet, quatenus maiori libertate determinaretur; concedo nullam inesse magnitudinem moralem actionibus tragicis vitiis impuris. Quid? quod, concedam Tragoediam inducentem virtutem eamque infelicem, heroem tragicum esse longe perfectiorem. Hic furore vitiorum adpetitus addit enssem capulo tenus lateri spectatorum. Optantes ut vincat heros, veremur ne fugiens pe-
ricula

ricula in vitia incidat. Tristis exitus liberat nos metu, sequitur nimirum, quo virtus, quo dura vocat fortuna, eoque ipso, quo nos miserescit illius, votis nostris adnuit & dum rumpuntur nescia vinci pectora, audimus gemere ea; Io Triumphé! Sumas vero vitii foedam actionem tragicam, dubito, an gravitate poenarum lacrymis exprimendis par sis. Omnis forte tristitia inde oritur, quod heroem tragicum, talem virum, vitii agitari videamus.

Quadruplicem hanc actionis magnitudinem, quoniam non nisi circumclusi periculis primi ordinis praestantissimi heroës adsequuntur, heroicam actionis in sequentibus dicamus. Tragoedia itaque actionem tragicam heroicam postulat. Quo ipso characteri interno a Comoedia se distinguit.

§. 8.

Excitare fortius commiserationem, finem esse, quem intendit Tragoedia, docet §. 3. haud absque fortiori maioris infelicitatis representatione obtinendum; Quum vero finis primarius sit, quae sola ratio ad agendum impellit; eo obtento ipsa desinat actio necesse est; siue secundum canonem metaphysicum: finis in intentione primus est, at exsequutione ultimus. Tragoedia hinc absoluat fortius excitata commiseratione; siue, quod idem est, maiori repraesentata infelicitate; adeoque tristi gaudeat exitu.

Haud quidem nescio, esse, qui hilarem exitum optime competere Tragoediae iudicant. Quod si in hanc opinionem adducantur, quoniam alias laedi proportionem praemiorum atque poenarum cum virtutibus vel vitiiis putant, eumque proportionis defectum haud sine vitio admitti a Tragoediographo; manifeste errant. Contra ea, proportio ea observata reprimit tristitem adfectum adeoque fini Tragoediae contraria reiicienda. Accedit auctoritas Aristotelis, Addisoni, Rapini, Baumgartenii, Meieri, qui omnes fauent Tragoediae, quam tristis claudit adfectus. In tempore porro, quo sapor politus Graeciam & speciatim rempublicam Atheniensium Musarum domicilium consecraverat, praemia, referente Aristotele, acceperunt non nisi Tragoediae tristi adfectu insignes. Si vero quaeras, num liceat, dramata heroica

roica cum tristi exitu permittere theatri, omnino adfirmatiue respondere placet. Ast mallem ea vocari Tragicoemodias vel Comitragoedias, quam Tragoedias. Si quis vero hisce haud moueatur rationibus, nobis saltem permittat, in hacce tractatione Tragoediam dicto accipere sensu.

Hactenus dicta de actione tragica constituunt notionem Tragoediae ab aliis vel extructam vel acceptam. Sissit nimirum Tragoedia exemplum propositionis moralis stricte fictum §. 3. hinc fabulam, Baumgartenii Aesth. §. 526. implicitam §. 5. & dialogisticam, adeoque Drama, Meiers Beurth. der Gottsch. Dichtk. §. 179. heroicum §. 7. cum tristi exitu §. 8. ibid. §. 238.

§. 9.

Inuenta actione tragica hisce adfectionibus instructa, omni opera & studio intendat Tragoediographus, ut eius repraesentatione fini conuenienter moueantur spectatores. Constat vero ex Psychologicis. repraesentationem, quo fortior est, eo magis statum animae mutare, Baumg. Metaph. §. 515. hinc mouere. Quum vero, quo pluribus, quo maioribus aestheticis adornata est pulchritudinibus, eo fortior futura sit repraesentatio. Meiers schöne Wissensch. §. 23. seq. repraesentationum efficacia erit in ratione ubertatis, magnitudinis, dignitatis, veritatis, verisimilitudinis, vitae sensitiuae. Hinc quaelibet Tragoediae pars eo maiori ubertate, magnitudine, caet. resplendeat necesse est, quo magis parte ea mouere intendit Tragoediographus. Ast omnis Tragoediae cardo circa commutationem tragicam vertitur, quam praecipue sequitur commutatio. §. 3. 8. eam itaque, focum Tragoediae, vberimam, maximam, dignissimam caet. referat Tragoediographus. Reliquae vero partes Tragoediae, quo arctiori vinculo cum tragica commutatione sunt connexae, id est, quo magis mouere iis cogitat Tragoediographus, eo pluribus, eo maioribus eas induat pulchritudinibus. Sint ideo earum pulchritudinis aestheticae gradus in ratione nexus earum cum commutatione tragica. Hac neglecta cauta lucis umbraeque disputatione vix ac ne vix quidem praestabit Tragoedia, quem speramus adfectum.

Quum

Quum vero Tragoediographus, sicuti quilibet Aestheticorum, analogon rationis praecipue obiectum suarum repraesentationum elegerit; officio satisfacit, modo ei defectus proportionis distae haud adpareat.

§. 10.

Materia exhibens plures sui determinationes pulcre cogitandas, vbertate aesthetica insignis, Baumg. Aesth. §. 115. adeoque reuera vberum erit obiectum Tragoediae repraesentatum, pulcre cogitatis pluribus illius repraesentationibus, et quo plura quamlibet Tragoediae partem spectantia pulcre cogitantur; eo vberior quaelibet pars spectatoribus sistitur. At vberissima iis offeratur commutatio tragica §. 9. Hinc plurimae illius circumstantiae adferantur, quae scilicet cum ipsa coniunctae rationes l. propiores l. proximas comutationis tragicæ continent. Est vero ea commutatio arctiori vinculo ad ingenium herois tragici latius sumtum indeque maximam partem ortum Temperamentum §. 7. itemque ad aliorum actiones adligata. Pulcre itaque aperiat nobis (α) intimiora mentis herois tragici. (β) Aliorum referat actiones, rationes mutationis tragicæ propiores. (γ) et quum hae proxime pendeant ab Ingenio et Temperamento, pingat eorum quoque characterem eo clarius, quo magis ab iis dependet commutatio tragica. Sunt haec ea, quae episodica Tragoediarum momenta habent; Eorum hinc vbertas sit in ratione nexus cum commutatione tragica.

§. 11.

Magnitudine aesthetica ornatae sunt cogitationes proportionatae suis obiectis vel naturalibus vel moralibus, magnis vel respectu partium multitudinis, ex quibus sunt composita, vel respectuationum suarum; vel rationatorum. Baumg. Aesth. §. 177. 181. Quum vero commutatio tragica omnes Tragoediae partes rationes sui accipiat, §. 10. foecunda sit maximis rationatis in commouenda spectatorum commiseratione §. 3. gradu magnitudinis aestheticae eam omnes Tragoediae partes superare patet. Episodiorum vero magnitudinis gradum determinet ratio

nexus eorum ad commutationem tragicam. Ast nulla pars Tragoediae infra horizontem aestheticum debet esse depressa, Meiers Sch. Wiss. §. 44. 45. Hinc ad commutationem tragicam constituendam haud sufficiet magnitudo absoluta. Baumg. Aesth. §. 178 neque medius circiter gradus magnitudinis relationae, ibid §. 180. sed minimum attingat commutatio tragica gradum superlativum vel potius adscendat. Quoniam vero quoad magnitudinem moralem siue dignitatem magna intercedit differentia inter actionem tragicam virtutibus conspicuam et eam vitii foedam, et praeterea haec magnitudo characterem Tragoediographi moralem sistit, vltius eam hic cum Tragoedia conferre, a scopo nostro alienum haud iudicamus.

§. 12.

Dignitate aesthetica non nisi actiones liberae, convenientes cum legibus moralibus, sunt insignes. Meiers Sch. w. §. 66. Adeoque actiones virtute decorae sunt moraliter magnae. Quo maior itaque actio vel cogitatio erit, quo liberior, quo pluribus, quo maioribus legibus moralibus, quo magis cum iis convenit; eo maior erit gradus dignitatis. Adeoque aesthetica ea dignitate insigniuntur vel solae cogitationes de obiecto; dignitas formalis; i. solum obiectum cogitandum; dignitas materialis; vel vtrumque, dignitas completa. Hanc consequi studeat Tragoediographus vel certe formalem; dato vero obiecto digno, dignitate materiali data, nihil turpius poterit excogitari, quam si huic formalem deesse sinat dignitatem in cogitando. Ex Moralibus constat, solam virtutem convenientem cum legibus moralibus esse: Sola itaque ea erit moraliter magna, hinc digna materialiter, et digne cogitata, complete digna. Omnia vitia, quatenus repugnant legibus moralibus sunt indigna materialiter et si intra horizontem aestheticum ea inuenias obiectum pulcre cogitandum, tua eorum repraesentatio, formalem accipiens dignitatem, ingentem eorum deformitatem detegit. Capax itaque vitium solius dignitatis formalis erit. Differunt vero gradu prouti virtutes ita vitia quoque. Innumero respectu licet ea diuidere. Conditores Aesthetices tres praesertim virtutis gradus

gradus constituerunt; rationem scilicet viuendi simpliciter honestam, nobilem, heroicam; et cum nec vulgus habeat facultatem more nobilium peccandi, nechi, more heronm, simili modo viti-
orum species struere licet. Erit ideo dignitas quoque virtutum
materialis gradu diuersa, et quum quaelibet magnitudo aesthe-
tica; hinc et species illius, dignitas, postulet, vt proportionatae
sint cogitationes obiectis cogitandis; dignitas maior materialis
obiecti pulcre cogitandi maiorem dignitatis formalis requirit
gradum. Itemque vitia, quibus heroica modo par est viuendi
ratio, maxima materialiter, maximum dignitatis aestheticae gra-
dum in cogitando sibi vindicant, eoque magis dignissime cogi-
tentur, quoniam non poenis ciuilibus nempe, sed solum defor-
mitate, ignominia, contemptu apud posteros &c. a vitiis possunt
deterri heröes. Quum ideo commutatio tragica actionis tra-
gicae maximum heroici gradum sistat §. 8. 9. sit dignitas omni-
um Tragoediae partium, vti earum magnitudo §. 11. vbertas
§. 10. in ratione nexus earum cum immutatione tragica.

Propositionem hanc omnes melioris notae Tragoediae compro-
bant. Sumas vitis corruptum hercöem tragicum, quoniam infe-
licem eum sistit commutatio tragica, per se patet, ibi dignita-
tem formaliter talem maximam accipere cogitationem. Ast
tantum abest, vt amittat virtus infelix gradum quemdam digni-
tatis formalis, vt potius moribunda v. c. Clarissa in se, centro
quasi, omnem combinet dignitatem.

§. 13.

Repraesentationes porro veras Tragoediae iubet pulcritudo
in genere aesthetica §. 9. Meiers sch. w. §. 32. vel obiectiue ta-
les, vel subiectiue. Obiectiua veritas posita est in veritate eo-
rum, quae Tragoedia repraesentat, aesthetica; adeoque in intrin-
seca eorum cum principiis catholicis conformitate, analogo ra-
tionis obseruabili. Hinc conueniat quaelibet Tragoediae pars,
(cum principio contradictionis, ita, vt nulla repraesentationum
neque absolute, neque hypothetice, neque phy-
sice, neque moraliter, ingenio nimirum atque tempera-
mento

mento repugnans adpareat facultatibus mentis inferioribus. Minima hic contradictio sensitivae percepta ridicula finem Tragoediae irritum facit. Maximum praesertim ingenium supponit caueda impossibilitas moraliter talis, inuoluens absentiam actionis personae cuiusvis repugnantiae cum charactere illius, vel iam ex historia supponendo. Etenim

Telephus & Peleus, quum pauper & exul vterque
Proiicit ampullas & sesquipedalia verba;

Horar. de art. poet.

vel ex conditione aetatis,

ne forte seniles

Mandentur iuueni partes, pueroque viriles.

vel ex charactere generali nationis,

Intererit multum, - loquatur -

Colchus an Assyrius; Thebis nutritus an Argis.

vel ex ipsa Tragoediographi fictione,

Si quid inexpertum scenae committis & audes

Personam formare novam: seruetur ad imum

Qualis ab incoepto processerit & sibi constet.

vel ex quocunque alio fonte characterem fas est suam accipere directionem, β) Conueniant omnes Tragoediae partes cum principio rationis, ita ut non solum verus adsit analogo rationis patens consensus actiones inter & characteres agentium, sed inter repraesentationes quoque Tragoediae & inter se & cum omnibus eo pertinentibus circumstantiis sensitivae haud inobseruabilibus. Quum porro commutatio tragica ea pars sit Tragoediae, cuius reliquae omnes rationes adferuntur; §. 9. 10. ipsa vero ad finem, quem intendit Tragoediographus, commiserationem excitandam plurimum conferat; §. 3. 5. maximum nexum analogo rationis obseruabilem ei inesse patet, adeoque maxima eam confirmatam esse veritate aesthetica, & quamlibet partem Tragoediae eo maiori resplendere veritate, quo arctius cum commutatione tragica erit ea concatenata,

§. 14.

§. 14.

Nemini forte occurret nobis in animo esse hisce dictis co-
gere Tragoediographum strictissime vera referre, modo ficta

sint proxima veris,

Nec quodeunque volet poscat sibi fabula credi; §. 13.

tunc omnia concedamus Tragoediae quaecunque ad finem fa-
cere possunt, A scopo nostro alienum videtur de fictionibus
tragicis multa disserere. Interim nobis probatae sunt fabulae,
quarum mutationem saltem tragicam strictissime veram suppe-
ditat aut historia aut fabula historicam fere adepta auctoritatem.

Rectius iliacum carmen deducis in actus

Quam si proferres ignota indistaque primus.

Eo ipso nimirum maior obtinetur verisimilitudo, & spectator sua
interesse facilius sibi persuadet, nosse causas sibi iam notae com-
mutationis, Episodiorum vero ac reliquarum quibus implicita
est actio tragica, circumstantiarum meminerit Tragoediogra-
phus adhibitis fictionibus strictius historicis, consentaneis α),
inter se & cum mutatione tragica. Cauendum hic est, ne

quid medios intercinat actus

Quod non proposito conducat & haereat apte.

β) cum qualibet parte mundi huius aesthetice observabili, Sunt
enim fictiones strictius historicae, quibus, suppositis omnibus in
hoc mundo sensitiue nobis notis euentibus, fieri non contradicit,
Possunt eae interdum strictissime verae esse praeter intentionem
fingentis, Heterocosmicas fingere fabulas Tragoediae intexen-
das, nemini ego quidem vellem auctor esse suaeforque, quarum
praeterea admodum paucas Theatrum admittet.

§. 15.

Tragoediae veritatem subiectiuam tribuentes §. 13. eam vo-
camus ordinem analogo rationis obuium, quo Tragoedia vera ob-
iectiue talia §. 13. repraesentat subiicitque menti spectatorum,
Consti-

Mi-
goc-
ueni-
ionis
m ex

pere
cum
ionis
d in-
mni-
bili-
diae,
o ad
a ex
logo
con-
goc-
nuta.

14.

Constituatur haecce veritas ordine repraesentandi veritates Tragoediae, id est methodo tragica. Tragoedia requirit exemplum propositionis moralis actionem, ex pluribus partibus compositam §. 3. 10. ita repraesentandam, quasi extra fabulam res ageretur. §. 8. Ast, experientia teste, in communi vita actiones sese ita excipiunt, ut rationes ante eant, easque sequantur rationata. Quilibet hinc alius ordo analogo rationis inconueniens videtur, adeoque eadem in repraesentandis fabulis tragicis methodus observetur, quam sequerentur res, si extra fabulam agi concipiantur, hoc est, antecedant actiones, rationes, sequantur rationata. Hinc quoniam ad commutationem tragicam constituendam omnes reliquae partes Tragoediae, rationes adsunt, mutatio tragica, exitus Tragoediae, seriem claudat. Eam commutationem conferens cum quacunque parte Tragoediae in foco eius quasi constitutus perspiciat, quare quaelibet actio repraesentetur, quare hoc praecipue loco inducatur; quare in eo gradu veritatis, magnitudinis caet. quare eo charactere induantur agentes. Commutatio tragica, centrum methodi tragicae, maximam hinc Tragoediae induit veritatem subiectiuam.

Ratio hinc pater, quare in genere iubeatur prima scena actionem incipere tragicam, omnesque personas agentes primarias suis sistere characteribus. Hoc enim facto ordo tragicus analogo rationis magis accommodatur. Ast nobis Tragoediographiam haud exarantibus satis est ea notasse.

§. 16.

Gradus veritatis, nihil falsi inferioribus mentis facultatibus cognoscendum relinquens, aestheticam constituit verisimilitudinem. Baumg. Aesth. §. 483. Ad eum vero quoniam euehi non potest Tragoedia, nisi §. 13. 15. obseruatis; legumibi Tragoediae praescriptarum vsus adeo manifestus erit, ut iis neglectis Tragoediographus, lacrymas expectans, risum excitasse experiatur. Numquam ideo eas negligat, neque in generali totius dispositione

Huma.

Humano capiti ceruicem pictor equinam
Jungere si velit & varias inducere plumas,
Vndique collatis membris; vt turpiter atrum
Desinat in pilcem mulier formosa superne.
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones! isti tabulae fore librum
Persimilem, cuius, velut aegri somnia, vanae
Tingentur species, vt nec pes nec caput vni
Reddatur formae.

neque speciali partium elaboratione & cogitationum

Honoratum si forte reponis Achillem
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi data: nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, inuisitaeque; flebilis Ino
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

& expressionis cogitationum

Si dicentis erunt fortunis absfona dicta;
Romani tollent equites peditesque cachinnum.

§. 17.

Tragoediae hisce legibus conuenienter exaratae; ne lucem
quidem aestheticam defore puto neque certitudinem aestheti-
cam. Prior nimirum pendet a claritate extensiuā, orta nempe a
multitudine notarum repraesentationis. Quo plures itaque no-
tas, quo maiores repraesentatio quaedam continet, hoc maiori
luce resplendescit, cuius maior gradus nitorem constituit. Quum
vero fieri possit, vt quaedam repraesentationis nota repugnet
fini, quem intendit pulcre cogitans; quaedam magis cum eo con-
sentiat; quaedam minus; quilibet Aestheticorum cautam lucis
vmbraeque adhibeat dispensationem necesse est. Hinc Tra-
goediographus omnimoda tegat obscuritate notas fini repugnan-
tes; minus cum eo consentientes vmbra obducatur; magis, luce
resplendescere faciat; maxime, nitore. Est vero id ex nexu cu-
iuslibet repraesentationis atque illius notae cum commutatione
tragica diiudicandum. Lux itaque aesthetica secundum easdem
regulas dispertitur a Tragoediographo, quibus conuenienter
eum

eum oportet gradus vbertatis, magnitudinis caet. determinare. Veritas vero aesthetica, luce iusta illuminata, certa adpellatur. Omnes itaque Tragoediae partes in eo gradu certae erunt, quo veritate atque luce iusta refulgent. Omnia haec quoque ordinis erunt virtus,

& venus (aut ego fallor)

Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici

Pleraque differat & praesens in tempus omittat:

Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.

Quo facto nec definit eum lucidus ordo.

§. 18.

Tragoedia sistit fabulam heroicam ad excitandam commiserationem §. 3. 7. Adeoque eius repraesentatio tendens elateres adfectuum mentis sit pathetica, hinc vita sensitiua instructa. Dispiciamus itaque, quae sint ea, quae efficiunt repraesentationem tragice patheticam. Vim animae suae determinans, ad perceptionem alicuius oppositam producendam, auersatur. Experimentia vero comprobante nemo vim suam dicto modo determinat, nisi respectu displicentium, quae praeuidemus in serie perceptionum nostrarum existura, praesagimusque conatu quodam nostro prohibenda. Hinc lex auersationis; Quae displicentia praeuidens impedienda nisi meo praesagio. eorum oppositum adpeto, Baumg. Met. §. 665. id est auersor. Auersationem itaque in me excitans (a) rem eam dignam, quae displiceat mihi, exhibeat; hinc intuitum multarum, magnarum imperfectionum in me producat. (ß) Eam rem in serie perceptionum mearum aliquando existuram; at (γ) nisi quodam meo auerti posse mihi persuadeat. Distincte ea proferat, si noluntatem; sensitiue, si auersationem sensitiuam; fortius, si fortio-rem; debilius, si debiliorem cogitet excitare. Quoniam vero ingratus adfectus non nisi auersatio sensitiua fortior est; commiseratio, tristitia orta ex alterius infelicitate, eo modo erit excitanda: vt a) fortio-rem alterius infelicitatis, qua displicentis, intuitum exhibeat. Hinc intuitiuam imperfectionum plurium, maiorum, quas alterius inuoluit infelicitas, sistat Tragoediographus cognitionem, Infelicitas, caeteris paribus, eo maiorem inuoluit imperfe-

perfectionem, quo minus ea convenit cum statu infelicis, & quo pauciores huic insunt, quibuscum convenit, quo minores determinationes; adeoque quo minus eam meruisse heroem tragicum intuemur, eo maiori, caeteris paribus, ex ea tristitia adficiamur, necesse est. Moralia vero docent, vitia sola digna esse, quibus inuratur nota infelicitatis. Ab hac parte itaque heros tragicus, virtus infelix, maximum praestare effectum videtur. Quo itaque maiori eum induit virtutis splendore, eo maior erit gradus commiserationis, quocum tamen ipso voluptatem continuo in mente crescere videmus, si Tragoediographus suis haud impar fuerit partibus. Idem ipse nimirum splendor virtutis heroicae ab altera parte augens commiserationem, ab altera voluptatis elateres tendit. Laetitia mixtae lacrymae spectantium oculis oboriuntur. Neminem vero tristem adfectum excitaturum, voluptatem negligere oportere, Aristoteles nostrae aetatis Meierus, soliditate consueta docuit, in sch. W. §. 182. seq. Quilibet autem vitium sumens actionem tragicam, haud ita feliciter haec commoda obtineri posse, experiatur.

Dubium quod mouere quosdam video, infelicitatem parere auersionem virtutis, quemlibet soluendo parem iudico.

§. 19.

Ast haec non sufficiunt ad commiserationem excitandam; sicuti omnis tristis adfectus postulat persuasionem, obiectum auersandum existiturum esse in serie nostrarum perceptionum, ita & in commiseratione β) de alterius infelicitate idem persuadeat Tragoediographus mouendo. Absolute id facere tentare, hinc absolutum producere adfectum, absonum foret, tentet hinc idem sub hypothese quadam, excitet adfectum hypotheticum; adeoque spectatori persuadeat, eum ipsum esse heroem tragicum. Et sub ea hypothese eum tanget adfectus, qui solum heroem tragicum ferit. Id efficias viuidiori virtuti: heroicae & infelicitatis repraesentatione, adeoque vberiori, maiori, digniori, &c. Omnimoda haec earum repraesentationis pulcritudine, hinc in actione tragica, virtute decora, summa heroicae virtutis maiestate, mentem spectatoris, quae capax heroici, extra se quasi rapiet. Adflatus

voluptate ex materiali ac formali repræsentationum maiestate easdem perceptiones in mente sua gignere nititur; hinc omnibus herois tragici se inuoluit circumstantiis & postremum se fingit heroem tragicum, quo ipso facto sentit & infelicitatem eius, hoc est, miserefcit eum herois; & voluptatem quam virtus in mente procreat. Videre hinc est, qui sit, vt plebeculam Tragoedia adficere non possit, si vel omnes obserues Tragoediae regulas & Theatri. Securior est homo mente plebeia ab adfectu heroico, quam incola pulueris a laesione viatoris. Nisi denique >) accedat persuasio, nisi quodam nostro impediri posse perceptionem, adfectu adpetiti iusto remissiores desperatione erimus. Hanc persuasionem maximam partem spectator ipse inueniet, licet attentus ad actiones herois periculosiores interdum sublevari possit a Tragoediographo. Quis vero credat, paruulam mentem, tot tantisque circumfusam periculis remedia contra ea inuenire posse? hinc adfectum heroicum, si in ea receptum ponamus, diuturnum esse futurum.

§. 20.

Quemlibet adfectum eo quoque ad maiorem euehi posse gradum, si propiori nexu cum eo coniuncti alii simul excitentur, ex Psychologicis hic supponere licebit. Hanc itaque esse propositionem determinantem adfectus secundarios, episodiorum scilicet, quilibet perspiciet. Quem nexum adfectuum, quos nimirum episodica exprimunt, cum eo in actione tragica regnante, vnitatem adfectuum vocabimus. Perpendens vero, commiserationem tristitiam ortam ex alterius infelicitate, nitatur ideo oppositam huic perceptionem producere, felicitatem herois tragici. Adeoque ex eius felicitate capiat voluptatem, necesse est; hinc eum amore complectatur. Episodia itaque, heroem tragicum sistentia dignum, qui ametur, vnitati adfectuum fauent. Virtutem, eamque heroicam, quoniam eminentiori sensu amore digna est, iterum hoc respectu actionem tragicam esse praefendam patet, licet haud negauerim, materiale vitii, quale id Tragoedia postulat, eas herois tragici vires detegere, quae nos eum amare cogunt. Si porro ponamus herois tragici infelicitatis rationem esse alterius acti-

ones

ones, quas ex intentione committit; tristitia ex eius vel physicis, vel moralibus vel civilibus perfectionibus nos occupet necesse est. Adeoque odisse eum, qui eatenus creator infelicitatis herois tragici, quatenus nos miseret illius, erit adfectus secundarius feruens in Tragoedia unitatem adfectuum. Quae omnia tamen ulterius ex individualibus Tragoediae cuiuslibet conditionibus erunt determinanda. Tragoedia laedens unitatem adfectuum similis est immenso mari, cui ab omnibus partibus venti insistant. Navis ei credita, modo huc, modo illuc iactata, numquam portum petet.

§. 21.

Tragoedia iure suo sibi postulat heroës tragicos, Diis genitos, primorum ordinum homines, eosque praeclare factis, sine vitis eminentes prae caeteris, siue virtutibus §. 5. 6. Ast hi, atavis editi regibus, vel a natura, vel consuetudine cum maximis suae aetatis ingeniis, vel institutione excellens ingenium, praeclaram indolem, celsos mores acceperunt, ut actio eorum atque cogitatio magnopere differat a sequiori ordine, simili licet cum iis ponatur charactere morali. Hinc si, uti in actionibus tragicis grandia cogitent, ubi praeterea adfectus tragicus omnem sensum eorum, studium, cogitationem, mentem denique omnem ad eam rem trahit, quae eos adficit; cogitandi genere id facient materiei suae adaptato. id est, sublimi,

Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros

Regali conspectus in auro nuper & ostro

Migret in obscuras humili sermone tabernas.

Leges huius cogitandi generis more suo, id est, solide explanavit Baumg. in Aesth. section. XXI.; quas heic referre non placet.

§. 22.

Idem de stilo erit iudicandum. Lingua maiori gradu pulchra, hinc legibus suis conveniens, praesumitur in ore Principum. Divitiae atque maiestas sermonis factae sunt illis altera quasi natura. Tot itaque, tantasque expressiones, cum tot, tantisque coniungat repraesentationibus, quot, quantasque cuilibet fini proposito sufficere iudicat Tragoediographus. Adeoque partis cuiuslibet sermonis divitiae atque maiestas erunt diiudicandae ex divitiis at-

que maiestate cuiusvis loci relatiuis. Loquatur ideo Tragoedia cum gradu pulcritudinis, proportionato pulcritudini cogitationum, adeoque stilo sublimi. Etenim Aeschilus

docuit magnumque loqui, niriue cothurno.

Accedit adfectus tragicus, qui, quoniam leges proprias vocum ordini praescribit, propriamque sibi fingit syntaxin in qualibet lingua; eam sectans spernet timentes, ne constructionem laedant vulgarem, casu, quo vitio iure illis vertitur eam obseruasse. Ecce pedantissimum Grammaticorum, quos

culpa fuga in vitium ducit.

Nemo non videt, nobis neque barbarissimos neque soloecismos defendere in animo esse. Sunt tamen Criticorum regulae quaedam infinite parui valoris, quas ignorare, non scelus, & obseruasse honor non erit. Continet praeterea Grammaticae regulas vniuersaliter expressas, reuera pro vniuersalibus non habendas. Orta sic est Grammatica figurata, quam rite constitutam Grammaticam adfectuum dicemus. Ea est, quam, neglectis regulis vulgaribus, obseruasse, dato quodam casu gloria dici potest.

§. 23.

Vfus exinde figurarum grammaticarum §. 22. rhetoricarum §. 21. diiudicandus. Pars saltem earum, sermo adfectuum, apta est animis commouendis atque accommodata. Heroës vero tragici, pars ardent cupiditate grauiora euitandi pericula, pars ea subeundi, pars aliis perturbantur adfectibus §. 4. atque ad vnum omnes fingat eos Tragoediographus ad adfectus, speciatim commiserationem, excitandos. §. 3. Utatur itaque tropis atque figuris, quatenus cum fine suo faciant, adfectusque dati naturae consentiunt, omnibus. Quae tamen generalibus regulis haud adstringenda, ex circumstantiis cuiusvis casus specialis, v. c. personae loquentis, gradus quo commouetur, adfectus excitandi, caet. sunt definienda.

§. 24.

Tragoedia pulcre cogitata sermone induit iis proportionato, §. 22. Adeoque eam omni ornet perfectione, quam capere potest. Est vero quaedam Euphonia, quam commixtio syllabarum breuium parit atque longarum, eo maior, quo plures syllabae, quo perfectioribus regulis conuenienter determinantur. Quo pulcrius cogi-

cogitata itaque sermo quis exprimat, eo maiorem Euphoniae gradum adscendat. Hinc Tragoedia syllabas saltem plurimas regulis perfectioribus conuenienter determinet, quem gradum Euphoniae, metrum dictum, sibi vindicat Poësis. Id itaque in subbidium vocent Tragoediographi, cuius regulae speciales ex natura repraesentationum hauriendae sunt. Ast hunc laborem, si non transcendere sphaeram virium humanarum dicendus erit, difficillimum iudico. Etenim ponamus ingenium aesthetico-philosophicum regulas innenire, metrum cuius aestheticae pulcritudinis gradui, cuius adfectui proprium vindicantes. Tot itaque metra essent, quot gradus aestheticae pulcritudinis, quot adfectus exprimendi. Metrum hinc vnum idemque vni Tragoediae haud sufficeret, & eo magis in pluribus differret. Generaliter hic nihil strictius determinandum esse puto. Interim, quum versus hexametri vel soli vel cum pentametris mixti, differentiam quamdam individuorum admittant versuum, commode hi inferuiet Tragoediae. Clangor vero vnisonus in fine versuum omnem tollit Tragoediae verisimilitudinem; maximum ori magna sonaturo obiicit impedimentum, taedium sui parit & vel nullam vel certe inobseruabilem adfert pulcritudinem; adeoque prorsus e Tragoediae finibus sit extorris. Foret ei, quod Musicae tragoediae lyra mendicantium.

§. 25.

Diuitem materiam requirit Tragoedia episodica; ditissimam commutationem tragicam; vberam eorum repraesentationem, huius vberimam §. 10. Ast tabescit quaelibet materia, vberima quoque, sterilius, quorum

tres coeli spatium distat non amplius vlnas,

ingeniorum iniuria; contrahitur quasi ea, veluti superficies lunae adspectu incolae terrae, oceanum pro oculo habentis. Contra ea, ingenia, quibus

linguae centum, oraque centum,

ferrea vox,

esse videntur, materiam circum inopem quoque, ast intra horizontem aestheticum positam flores spargent vel saltem foliis umbracula textent, neque hoc erit ignobile carmen. Meiers sch. w. §. 58. Diuitem hinc venam Tragoediographum accepisse iubemus

bemus. Hinc rem in genere vbertim possit repraesentare. At enim, quo maior erit materia, quam quis sibi sumit; quo vberiore eam sistere, hoc est, quo plura, quo maiora de ea cogitare promittit; eo maiorem gradum vbertatis subiectiuæ in eo supponimus. Quum vero Tragoedia sistat virtutem, vitia, quæ, diuerso licet respectu, summum moliuntur per aethera currum, §. 4. quum vbera, vberima §. 10. magna, maxima §. 11. ea repraesentari Tragoedia iubeat; virum quoque quaerit, cui bona est copia prouisæ frugis. Loquuntur vero principia psychologica, alteram facultatem cognoscitiuam nobis sistere ea, quæ repraesentare altera nequit. Obiectum itaque qui pluribus exhibet facultatibus cognoscitiuis, caeteris paribus, plura de eo cogitare valet, quam qui paucioribus. Quo pluribus itaque, quo perfectioribus ingenium quoddam abundat facultatibus cognoscitiuis, eo vberius obiectum repraesentare poterit; eo ditiori vena illud gaudet. Patet itaque nulla facultatum cognoscitiuarum insigniter destitutum esse oportere Tragoediographum; potius quilibet facultate vtendi potestate maiori gradu instructus sit. Progredientes nunc ad species facultatis cognoscitiuæ, disquiramus, quantum quaelibet conferat, vt finis Tragoediæ obtineatur.

§. 26.

Nota hic supposita Philosophorum diuisione facultatis cognoscitiuæ in superiorem & inferiorem, cuiuslibet hanc cum Tragoedia conferenti mille rationes occurrent, quare ea, sine vsu maioris facultatis cognoscitiuæ inferioris gradus, ne cogitari quidem possit, multo minus fini suo satisfacere. Ex multis illis vnâ adferre placet. Excitatio tristis adfectus adeo arctiori vinculo cum fine Tragoediæ est coniuncta, vt drama tragicum ei impar, nomen eius mereri haud censeamus. Quas vero repræsentationes fontes iudicabis adfectuum? ni me omnia fallunt, confusas. Contempleris, quaeso, quos incessit vel spes, vel amor, vel inuidia, vel timor, vel ira, vel quiuus alius adfectus. Omnes respondere poterunt tibi, quaerenti, quæ sint ea, quæ sperant, quæ amant, quibus irascuntur &c. Hinc clare percipiant obiectum, quod eos ferit. Et qui fieret, vt adfectibus statuant modum distinctæ notiones, si iis ipsis niterentur? Qui fieret, vt

iuuere;

iuueni, simulac venas inflauit tetra libido, oleat Pyrrha pastillos,
quae omnibus hircum. Certe male habent distinctae ideae con-
iuges, tertia, a nuptiis celebratis luce clamitantes:

Quis sudo vietis & quam malus vndique membris,
Crescit odor?

Horat. Epod. XII.

Omnia haec confirmant, ortum trahere adfectus non nisi ex con-
fufis repraesentationibus. Sola vero facultas cognoscitiua infe-
rior eas producit, quare eam necessariam iudicamus cuilibet, cu-
pienti animum perturbare. Debilis vero repraesentatio adpeti-
tum ne obseruabilem quidem gignit, ne dicam fortiozem; hinc
quoniam effectus causae suae proportionatus, erit adfectus, for-
tior adpetitus sensituius, fortiori nitatur sensituiua repraesentatione
necesse est, quae perfectiorem facultatem cognoscitiuam infe-
riorem matrem agnoscit. Ergo Tragoediographus cupidus com-
miserationis excitandae, instructus sit perfectiori facultate co-
gnoscitiua inferiori. Quum praeterea hic supponamus omnes lineas,
ingredientes characterem Tragoediographi, qua Aesthetici
practici, quas duxit MEIER in *sch. W. part. 2.* item BAVM-
GARTEN in *Aesth.* §. 30. seq. nemini dubium erit, facultatem
sentiendi, imaginandi, caet. ingredi characterem Tragoediographi,
& nihil nobis reliquum esse putamus, nisi recitare, quibus ha-
rum facultatum in fabula sua exaranda praecipue vtatur Trago-
diographus.

§. 27.

Si hic supponamus facultatem sentiendi atque imaginandi,
cuilibet alii cognoscitiuae facultati, supeditando materialia,
inferuentem, in quolibet Aestheticorum in ratione gradus
reli quarum cognoscitiuarum facultatum, quo iis opus est, ma-
gnam requiri; vnicum id, quod nimirum in res serias, arduas,
heroicas debeat incidere ea, nobis notantibus, prima venit per-
pendenda facultas identitates rerum sensituiue repraesentandi at-
que diuersitates. Prior harum ingenium strictius sumtum, po-
sterior audit acumen. Facultates tam amice consentientes in
pulcritudinem repraesentationum, vt altera adplicata sine altera
in nexu operis deformitates pariat necesse est. Sicuti viator in

D

incer-

incerto itinere errans, duce destitutus, modo orientem versus vagatur, modo occidentem, decies eundem repetens locum, ita acumen sine duce ingenio mille profert repraesentationes, in nullo fine coniunctas, modo huc, modo illuc animum cogentes. Quem vero deficit acumen, ingeniosus, similis est nautae, qui scopulis pro portu adstupens naufragium facit. Interim breuibz inuestigemus, quid quaelibet earum per se spectata, conferat ad Tragoediam exarandam. In sequentibus commonstrabo, neminem Aestheticorum, vocantem sub iudicium singulas repraesentationes totumque, facultate identitates rerum perspicendi carere posse. Hic loci vero pulcram pulciorum repraesentationum matrem eam spectamus. An vero ita spectata vsui sit Tragoediographo in singularibus creandis repraesentationibus, pars certe Criticorum dubitare videntur, quippe arbitrantur, lusus ingenii repugnare & fini Tragoediae & praesertim adfectui herois tragici grauiori. Ast, me haud videre, confiteor, vnde adserta haecce sint probaturi. Ponamus enim miserum quemdam conqueri de sua miserie & determinationem quamdam infelicitatis, (A) nobis subicere mediante (B). Si (B) per se spectatum nihil, neque commiserationi, neque adfectui tragico, contrarii inuoluat; si comparatio vim animae prodat maxime intentae ad obiectum, quo adficitur. si (B), neque pulcritudine sua neque alio modo repraesentationem (A) vel prorsus impediat, vel vim eius ab ea parte minuat, a qua pectus ferire debet: Contra ea si ipsum (A) cum (B) comparatum ab ea parte maiori luce resplendet; hisce suppositis, ipsam comparisonem aptam esse ad commiserationem excitandam, adfectuique heroico haud contrariam, quilibet concedet. Legas, si dubites hisce conditionibus indui posse creaturas ingenii, venustam versionem Tragoediae, Agamemnon dictae, & eius generis plura; Omnia perdam, quae loca ab ingenio strictius sumto vitam acceperunt suam, summa te adficient commiseratione, nisi

de duris genuit te cautibus horrens

Caucasus, Hyrcanaque admorunt vbera tigres.

Virg. Aen. L. IV.

Adco-

Adeoque quin Iustus ingenii admittat Tragoedia in singularibus repraesentationibus, non est, quod dubites. Ast maxima hic cautione opus est, vt omnia fiant fini Tragoediae & adfectui tragico conuenienter. Sin autem quaeras, an Tragoediae singulares repraesentationes finem possint adsequi, licet non sint pulchrae, ingenii strictius sumti creaturae, adfirmatiuae fauoe respon- sioni. Infelicitatem enim, plurimis saltem casibus, quoad omnes commiserationem excitantes partes perspicere valemus, licet non cum aliis rebus eam comparemus.

§. 28.

Ast longe alia via, de acumine, facultate diuersitates rerum percipiendi iudicans, incedo. Sicuti enim sine acumine omnes nostrae repraesentationes, densa quasi nebula inclusae, ne vlla quidem ex parte sentiri possunt; ita palmam illud praeripiet omnibus facultatibus cognoscitiuis inferioribus, in viuidis creandis tragicis repraesentationibus. Omnis enim claritas, hinc & ipsa conscientia a distinctione, id est, perceptione diuersorum adeoque ab acumine pendet; & quaelibet perfectio cognitionis sensitiuae, vbertas, dignitas, lux aesthetica, caet. quo perfectiores sumuntur, eo maiorem acuminis gradum supponunt. Patet vero ex antec. Tragoediographum, excitaturum commiserationem, omnibus hisce perfectionibus eminentiori gradu ornatam infelicitatem herois tragici, Characterem eius moralem, ciuilem, caet. subiicere debere spectatoribus. Quod ipsum maiorem acuminis gradum vindicaret Tragoediographo, si vel aliae rationes deessent. Sunt tamen alia adhuc & maiora. Tragoediographus non referendo herois tragici infelicitatem proprio sermone studet, sed heroes ipsos inducendo, qui, maximo agitati adfectu, ipsi suas tradunt calamitates, rem suam exponit. Quis vero adeo ignarus est mentis hominum, vt nesciat, obiectum vel adpetendum vel auerfandum, ab omnibus partibus, quae ad augendum adfectum facere possunt, percipi ab iis, quos incessit adfectus. Centum iis occurrunt determinationes, quas praeter eos nemo eruere valet; & eadem aliis oberrare visi chorda, maxime diuersa, saepiusque vere talia, adduxisse credunt. Experientia haec adserta comprobat, quae cum demonstrationibus psy- cholo-

ehologicis adprime conueniunt. Adspicias quaeso vel iratum, vel quemuis alium mente perturbatum. Quot ille, quantasque quacunq[ue] actione ab hosti sibi inlatas deteget iniurias? a quot partibus actiones eius lustrabit, quas non nisi in malam partem accipi posse regulae interpretandi adfectui propriae ei persuadent? Excuset hic actiones suas; ostendat innocentiam; blandiatur; veniam petat. Ferreis sane omnia ea excipiet auribus, et tantum abest, ut iis mitiget iratus, ut potius nouas eo iniurias fingat. Imo ipsa sedulitas, quae diuersitatis repraesentationem suppeditat, acumen, multum confert ad defectum cognitionis symbolicae, quem in grauioribus obseruamus adfectibus. Vndique, maxima vi repraesentationes, celeritate praecipitis fluminis, in mentem sese praecipitant, sibi que inuicem succedunt, adeoque quando vnam earum exprimere cogitat, mille iam adsunt, quas a praecedentibus discernit, quae maiori iure id sibi postulare videntur. Accedit, gradus repraesentationum acumini adeo magnos adparere, ut expressiones obiectis proportionatas inuenire haud sibi concessum esse credat. Qui quaeso fieri poterit? ut Tragoediographus, quem eadem ratione repraesentationes patheticas inuenire oportet, ac si ipse adfectu tangeretur, maiorem grauioris adfectus gradum oratione adsequatur, nisi maiorem acuminis gradum adhibeat. Ipsae porro figurae, creaturae magna ex parte acuminis, Paradiastole, Antimetabole, Praeteritio caet. maximo Tragoediae erunt ornamento, vnum modo obseruetur, ne vsus earum vacuum ab adfectu sistat heroem tragicum. Ex his omnibus euictum esse puto, maiorem acuminis gradum fontem esse ex quo necessario hauriat Tragoediographus singulares repraesentationes.

§. 29.

Sat luculenter §. 14. offendit, Tragoediographum vel omnem Tragoediam vel partem illius vsu facultatis fingendi creare, & quum praeterea ex generali poetae charactere hic supponere liceat maximum huius facultatis gradum, prolixiori demonstratione eum Tragoediographo vindicante heic possemus supersedere. Interim ut eo minus de hisce dubitare possis adsertis, breuibus explicare placet, quae praestet ea facultas praecipua Tragoediographo officia;

cia; quemque circiter occupet gradum. Vberiores in genere Tragoedia postulat repraesentationes §. 10. maiores §. 11. digniores §. 12. ita vt digniora non nisi cum sibi proportionatis combinentur. Quin itaque fictiones creare debeat Tragoediographus, vberas, magnas, dignas, nemini dubium esse potest. Vbertas vero fictionum extensione huius facultatis obtinetur ac protensione, sicuti magnitudo, dignitas earum, praesertim illius intensione. Vasta hinc, intensiue atque protensiue magna vtatur Tragoediographus facultate fingendi, Vastam se praebet facultas fingendi, vel plures fictiones creando vel fictionem aliquam datam vbertate ornando; Protensiue magnam, si eam diutius gradu pulcritudinis proportionato nobis persequi liceat; Intensiue magnam denique, si maiora, digniora cum maioribus, dignioribus sibi proportionatis coniungat in fictione. Quum vero virtus heroica, obiectum Tragoediae §. 3. maximum dignitatis gradum tangat §. 12.; quoad dignitatem nulli carminum inferior erit; adeoque maxima intensione facultatis fingendi gaudeat Tragoediographus; licet non repugnem si quis extensione atque protensione fictionum eum superari ab Epopoeiographo contendat. Interim tanta sit necesse est, quantam & finis Tragoediae requirit & adfectus hypotheticus, quo indutum esse Tragoediographum oportere nemo negabit. Eum vero sine maiori gradu vbertatis fictionum neminem adsequi posse, natura huius adfectus docet. Non nisi incensus ditissimis summae virtutis heroicae maiestatis repraesentationibus poeta debito in suam materiam impetu fertur. Virtutem heroicam eam mente concipiat, quae omnem campum animae circumluceat, pectorisque interiora feriat, viscera. Nudam eam philosophice concipias quaeaso! placebit? forte; ast nego posse id efficere quod postulo. Regali vero splendidam luxu eam instruas; in imagine aureis illuminata coloribus eam intuens facultates inferiores, occupes; Periculis eam vndique circumfusam maximisingas; fractus illabatur orbis, ast impavidam eam feriant ruinae; propria sua vi innixa arces attingat igneas: tunc in admirationem vel potius ardentem sui amorem te rapiet & sequeris, quo te vocabit; sic exciet omnes facultates mentis inferiores, viribusque eas instruet maximis. Vides hinc, quare eo maiorem gradum

dam facultatis fingendi requirant poemata, quo maiori in se impetu ferri poemam iubent.

§. 30.

Sine praeuisionibus atque praesagationibus iisque sensitiuis, omnem & adpetitum & auersationem sensitiuam impossibilem esse, leges adpetitus sensitiui & auersationis loquuntur. Adeoque si ex fortioribus iis determinentur, ipsi adpetitus atque auersationes fortiores erunt, hinc adfectus. Prouisionibus itaque fortioribus sensitiuis atque praesagationibus nituntur adfectus. Quodsi itaque heros quidam tragicus, quem ingratus agitat adfectus, inducatur, uti Tragoedia eum postulat §. 3, praeuideat necesse est, mali quid existitum in serie perceptionum suarum, praefagiatque nisu quodam suo illud posse auerti, & spectatores actionum herois tragici aduersarum praesertim, adducat ad praeuisiones atque praesagationes herois tragici, quibus conuenienter instituat suas actiones. Hoc nimirum facto cauet Tragoediographus, ne veritati contrarius fulgura mittere, coelumque mouere Jupiter haud offensus atque Acheronta heros tragicus videatur, ridiculo sane fabularum quarundam romanensium more. Et quo plures, maiores praeuisiones: quo plures, maiores praesagationes permittit heroi suo Tragoediographus; eo maiori eum instruet prudentia, quod optime conuenit cum charactere illius §. 5. 6. Adeoque facultate praeuidendi atque praesagiendi instructum esse oportere poemam Tragoediographum, nemo non concedet.

Si qui sint, qui eam ob rationem gradum harum facultatum minuent, quoniam Poëta, creator herois tragici, facile possit praevidere, quae ipsi contingent atque edoctus aliorum actiones praefagire, quoniam suo nisu e manibus eorum effugere queat, hi obliti esse videntur officii Tragoediographi. Perpendant velim Tragoediographum, haud dissimulantem hanc cognitionem, omni momento monere spectatores in fabula, non in vita rem agi, id quod maxime fini Tragoediae repugnat. Quoniam vero Tragoediographus omnia fata herois tragici sua simulat, adfectum hypotheticum adsequutus, praeuisiones omnes atque praesagationes eodem producat modo, ac si heros tragicus, inficius futuri, extra fabu-

fabulam, maxima praeditus calliditate, eas proferret. Gradum hinc harum facultatum parum minuet, qui rem in fabula agi obiciet. Praeterea praeuisiones, praesagitiones, omina, aliaque mantices signa saepius multum conferunt, ut nodus solvatur. Quae tamen hic in censum non veniunt, ubi species Tragoediae iure negligimus.

§. 31.

Eo vero nondum omnem rem actam esse credas, si vel omnes facultates cognoscitinae hactenus adlatae inferiores materiam Tragoediae convenientem comportauerint, nisi sapore id fiat perfectiori atque delicato, non nisi eruditum monstrum edit Tragoediographus. Saporem verum constituit habitus sensitiue diiudicandi perfectiones. Quo itaque maiori habitu quis pollet perfectiones diiudicandi atque imperfectiones; quo accuratius, licet sensitiue, terminum valet determinare, qui perfectiones discernit ab imperfectionibus sibi oppositis et v. v; eo perfectiori gaudet sapore; et qui idem valet in minutis quoque, delicato. Quilibet intellectus terminis, concedet, neminem Aestheticorum eo destitutum esse oportere, et quum uti per se patet, eo perfectiori opus sit sapore, quo perfectius quis adgreditur opus; Insuper (permittas vocabulum hoc significatu) erit ad Tragoe- diam, uti coecus ad picturam. Equidem audio te obicientem ratione compensari posse defectum saporis. Ast id est, quod ne- go. Furor poeticus, qui prae reliquis incitare debet Tragoedio- graphum, huiusque pater, adfectus hypotheticus, prohibent certe quietem eam mentis, qua uti ratione liceret; et labor cresceret in immensum, si omnia promiscue arriperet vates, quae in hoc sta- tu sibi obueniunt, usque dum deinceps ratione delectum reprae- sentationum harum chaotice mixtarum haberet. Accedit, esse haud pauca aesthetica perfectiones, quas ad distinctas notio- nes vocare vix ac ne vix quidem concessum erit intellectui hu- mano, quas ideo numquam adsequetur Tragoediographus, nisi perfectiori instructus fuerit sapore. Ipsa Tragoedia hic nobis exemplo erit. Adparet ex §. 9 gradus pulcritudinis aestheticae repraesentationum tragicarum esse in ratione nexus earum ad commutationem tragicam, Quis, quaeso, hominum distincte dime-

dimetietur gradus nexus omnium repraesentationum in Tragodia cum commutatione tragica? Et hoc labore superato impossibile tamen iudico, hominem iam gradus pulcritudinis cuiuslibet repraesentationum rite superiori facultate cognoscitiua posse determinare, sicque dictam proportionem construere. Ast parum ab erit quin homo sapore perfectiori eoque delicato instructus, id efficiat; defectum certe a nemine fere obseruari posse, certissime mihi persuadeo. Et haec erat ratio, quare in praecedentibus ingeniosum, idque magno gradu iussi Tragoediographum. Ex acumine enim impraegnato per ingenium strictius sumtum nascitur sapor; siue est perspicacia, quatenus ad perfectiones vel imperfectiones adplicatur. conf. MEIERS *Sch. W.* §. 468.

§. 32.

Progredimur nunc ad facultatem cognoscendi superiorem Tragoediographo conuenientem determinandam. Supponere hic licitum erit ex caractere Aesthetici practici generali, ea parte superioris facultatis cognoscitiuae, quae circa intensiue distinctas notiones formandas occupatur, feliciter carere posse Aestheticum. Certe Tragoediographum ex peculiaribus rationibus vsu illius prohibemus. Furor nimirum poeticus hocce reprimeretur vsu atque adfectus hypotheticus, vti ex Psychologicis constat, quo ipso filum rumpitur et Tragoediographus laborem mittere cogitur. Ecce sufficientes rationes, quare dictam partem facultatis cognoscitiuae superioris Tragoediographo non modo nulli vsui, potius maximo impedimento fore contendamus.

Nollem haec ita interpretari, Tragoediographum, omni respectu, hac facultatis parte exutum esse oportere. Licet experientia forte haec quoque comprober, lubens tamen concedo, eum, qui alio tempore tragoediam exarat, alio monadum naturam posse disquirere vel aequationes algebraicas construere altiores, vel quadraturam circuli vel perpetuum mobile vel longitudinem locorum determinandam quaerere. Modo in potestate illius sit, quando Tragoediographum agit, ab hoc vsu abstinere.

§. 33.

Si vero alia ex parte hanc facultatem dispiciamus, quatenus nimirum vel intellectus pulcher extensiue distinctas notiones struit,

struit, vel ratio pulchra nexum rerum extensiuâ distinctione perspicit; tantum abest, ut Tragoediographo vsum illius reprimere suadeam, ut potius, uti omnem aestheticam elaborationem perfectiorem, ita in primis Tragoediam, sine eius usu impossibilem fere iudicem. Est nimirum hoc respectu facultas superior fons ille, ex quo omnes promanant heroum characteres, distinctae extensivae eorum ideae; unitatem constituit actionis, adfectuum, quibus neglectis non nisi monstrum edit Tragoediographus. Omnis enim unitas inseparabilibus, hinc connexis, constituitur, adeoque est creatura rationis; & in aethetica lucubratione, pulchrae rationis. Determinat episodica, quatenus actioni atque immutationi tragicæ inferuiunt; ipsam solutionem nodi, agnitionem subleuat, aliamque si quam admittit actio confusionem tollit. Securius denique a vitis plurimis erit Tragoediographus ei conuenienter correctionem aestheticam instituens. Denique quum necesse sit, ut partes actionis tragicæ pingat Tragoediographus, debitisque instruat ornamentis, quo ipso totum extensiuâ distinctione carere nequit, vsum huius facultatis ab eo analogi rationis inseparabilem esse, nemo non videt. Tragoediographo hinc eum iure vindicari, adparet.

Quod si quis eam distinctionem & fructum rationis pulchrae consequens analogi rationis dicere velit, nulla mihi cum eo contentio erit. Verba enim, sicuti nummi, Quoniam vero termini facultatum adeuratus constituuntur, si omnem distinctionem superiori, confusionem inferiori facultati cognoscitivae adtribuamus; liceat mihi distinctionem eam & nexus extensivae distinctam perceptionem, rationis atque intellectus pulchri, inferioris gradus facultatis superioris cognoscitivae dicere.

§. 34.

Hiscæ itaque suppositis, ingenium Tragoediographi latius sumtum, proportionem scilicet facultatum cognoscitivarum, quam sibi Tragoedia postulat, determinare tentemus. Ipse generalis character Aethetici practici facultati cognoscitivae inferiori subicit superiorem & §. 26. rationes continet, quare maior huius gradus Tragoediographo, qua tali, magno erit detrimento; quod si

E

confe-

conferas cum §. 32. 33. & antecedentibus, magis confirmatur magisque. In genere itaque gradus facultatis cognoscitivae inferioris, qua talis, Tragoediographi, superet necesse est superiorem; id est, gaudeat Tragoediographus ingenio sensitivo.

Ad proportionem nunc facultatum inferiorum constituendam quod attinet, antea omnes seiungamus facultates, quas maximas esse characteres generales, vel Aesthetici practici vel Poetae in specie iubent. Pertinet eo *a*) sapor perfectior gradu, quantum fieri potest, maiori. Notabilior eius defectus non nisi monstra creabit, siue picturam spectes, siue Musicen, siue quaecunque aliam artem aestheticam. Et §. 31. quemlibet edocebit, cui potissimum Tragoediographo usus sit. *β*) facultas fingendi, primaria cognoscitiva facultas characterem poeticum sistens, qua, ex qua parte spectata utatur ea Tragoediographus tradit §. 29. Item *γ*) facultas ferendi atque imaginandi, quarum directionem demonstrat §. 27. *δ*) facultas reminiscendi, cuius adhuc non mentionem feci. Utitur ea Tragoediographus, quatenus vel ex historia materialia Tragoediae sumit, vel per eam sibi cauet, ne fictionibus suis parti cuidam mundi, observabili analogo rationis, contradicat. Remanent itaque ingenium strictius sumtum, acumen, facultas praevindendi & praefagiendi, quas sequens §. disponet.

§. 35.

Omnis, qui, adhibita attentione, perlustrabit, quae §. 27, 28. de ingenio strictius sumto atque acumine disseruimus, facile discrimen perspiciet, quod inter ingenii usum atque eum acuminis, respectu Tragoediae, intercedit. Maior gradus acuminis necessario requiritur, ad pulcras cogitationes Tragoediae conuenienter creandas; at si ingenium spectes, contraria ratione erit iudicandum; licet concedatur, commode illud quandoque posse in subsidium vocari. Maior acuminis gradus non tantum ad prime conuenit cum temperamento tragico, sed illud maxime constituit, quod independentem ab his docebit §. 38. Ingenium contra ad id reprimendum magis erit accommodatum. Et quum praeterea influxus acuminis in reliquas facultates cognoscitivas inferiores, ei ingenii certe aequalis futurus sit, nisi eum superet, id

id quod Psychologica docent; quin acumen Tragoediographi superare debeat ingenium illius, nemini dubium futurum esse arbitror.

Praeuisiones vero atque praelagitiones, vt taceam, eas ab acumine omnem suam accipere viuiditatem, magnam partem ab acumine pendent atque ingenio, hinc gradus acuminis atque ingenii, quoad partem certe, gradum harum facultatum determinet, & praesertim sublime sine acumine atque ingenio nesciunt adsequi. Cedant itaque ingenio atque acumini necesse est. Nihil itaque impedit quo minus ingenium Tragoediographi latius sumtum ingenium poeticum, cuius facultas dominatrix est acumen, adsumamus, Ingenium sensitiue acutum.

Fateor, adcuratam intensorum hinc & facultatum mentis dimensionem mihi impossibilem esse. Hinc terminum proportionis in definitione & ingenii & temperamenti rigore geometrico accipi nolim.

§. 36.

Prouti vero quemlibet Aestheticorum non solum ingenio pulcro praeditum esse oportet, sed nobile quoque accepisse pectus, siquidem pulchra proferre cogitata magnam partem a proposito nostro pendet; ita inprimis maior nobilioris pectoris gradus decet Tragoediographum. Obiectum curarum ipsius haud virtus vulgaris, neque mediocris, sed heroica est §. 3. & tantum abest, vt officio suo satisfecerit Tragoediographus, si prioribus non contradixerit, vel ad summum conuenienter picturam suam illuminaverit, vt, hisce factis, summa iniuria Tragoediographum se salutare finat, nisi summum virtutis fastigium cogitatione adsequutus sit, atque omni debita instruxerit eam pulcritudine. Num id efficiet, nisi perceptionem virtutis in mente producere studeat? id est, eam adpetat? Num turpissima, si heroem tragicum sibi sumferit vitiis conspurcatum, quae vitiis adhaerent, deteget, ita, vt alios dererreat, nisi ipse saltem tunc temporis sit commotus. Quilibet porro labor aestheticus furorem quemdam requirit, Baumg. Aesth. §. 88. seq. &

Nihil inuitis fas quemquam fidere diuis

Virg. Aen. L. II,

E 2

Eum

Eum vero; praeter excitationem ingenii aesthetici, quae omnes facultates cognoscitivas dato labori convenienter mouet, fisis inflammatione pectoris aesthetici, magnanimitas dicta. Pectus pulsans incitat eum magnitudine atque dignitate conuenientibus suis obiecta ornare. Omnis mens mota versus eam fertur partem, usque dum adsequatur finem propositum. Equidem scio, dari, qui virtutem persuadent auditoribus, ipsi vitiis foedi; Ast forte eos, quales, in suas partes traxit virtus; forte ipsi virtutem sequentes maiori gradu mouerent, & comparatiue, virtutis amans facilius seruet callem dignitatis. In genere itaque cum virtute faciat Tragoediographus. Quum vero secundum gradum virtutis magnanimitatem dimensi sint Aestheticorum statores, quin superlatiuum gradum adscendere debeat Tragoediographus, quis est, qui dubitet? Hinc magnis petatur adpetitionibus magnorum dignissimorum, adeoque praesertim intensius magna gaudeat facultate adpetitiua Tragoediographus.

§. 37.

Secundum leges adpetitionis et auersationis facultas adpetendi et auersandi sequitur facultatem cognoscitiuam, adeoque vel superiorem vel inferiorem. Illa superior est, cuius fructus volitiones acnolitiones; haec inferior parit adpetitus sensituios et auersationes, quorum maior gradus adfectuum induit naturam. Si itaque quis adpetitus excitare velit vel auersationes, pragmaticam bonorum vel malorum cognitionem sensituiam facultati ingerat cognoscitiuae inferiori, hoc est, vastam, magnam, dignam, veram, claram, certam, viuendam et si qua alia repraesentationem inducere potest perfectione, quae tendat elateres facultatis adpetitiuae inferioris; quae repraesentatio, si maiorem accipiat gradum, adfectus pariat necesse est. Adeoque ipsa cognitio nos adficiat, quam ad alios mouendos parem iudicamus; quin itaque ipsi adficiamur, moueamur, extra omnem dubitationem positum est; imo, si serio rem agamus, necesse est, ut ipsi fortius moueamur, quoniam motiua in genere nostro characteri conuenienter eligimus sumimusque nos mensuram aliorum. Videmus hinc quare a frigido v. c. oratore ad frigida auditorum pectora rarius fallat conclusio, quam a moto eo ad horum pectora incitata. Id certe peri-

periculosum videtur, si frigidus quis circa suas repraesentationes expectet alios, iis solis, non accedente sublimiori quadam operatione, moueri, licet et hoc interdum fieri, concedam. In genere itaque quoad eam partem eiusdem facultatis adpetitiuae, in eodem circiter, vel quod rarius fallit, maiori gradu moueatur auctor repraesentationis, quo alios velit mouere. Quum vero impossibile sit, vt quis idem obiectum, eodem tempore, eodem respectu superiori et inferiori adpetat vel auerfetur facultate; ille, qui adfectus ciere cupit, qua talis, haud vtatur respectu eiusdem obiecti facultate superiori. Quod si haec ad Tragoediographum adplicemus, cupidum adfectuum excitandorum, haud difficile est cognitu, necesse esse, vt, qua talis, absolute maiori gradu facultatis adpetitiuae inferioris, et respectiue, ratione facultatis adpetitiuae superioris, vtatur. Adpellemus cum MEIERO hanc proportionem facultatum adpetitiuarum Temperamentum sensituum, et patebit, illud esse Temperamentum Tragoediographi.

§. 38.

Ex §. praecedenti patet, cupidum, qui ingratos excitet adfectus, ipsum oportere iis esse iudutum. Quam legem Horatii

Si vis me flere, dolendum est

Primum tibi ipsi;

sine omni hic fumere probatione licitum fuisset. Fieri autem non potest, vt eodem tempore, eodem respectu, idem obiectum quis auerfetur & adpetat. Si quis itaque ingratos adfectus vel solos vel praecipuos studeat excitare, menti suae eos ingerat necesse est, & quoniam, repugnante natura, nemo facile subeat laborem, nisi infeliciori successu, natura eius feratur citato cursu in adfectus ingratos, hoc est, facilius eos fortiores in mente sua excitare valeat. Ingratum vero adfectum excitare, finem vltimum propositum sibi habet Tragoediographus, hinc eum, qua talem, naturali impetu feriant adfectus ingrati. Liceat hanc proportionem facultatis adpetitiuae & auersatiuae, vi cuius adfectus ingrati regnant in mente, adpellare Temperamentum fortius Melancholicum; habes illud temperamentum Tragoediographi.

E 2

Promis-

Promissam §. 37. ingenii tragici convenientiam cum temperamento, breuibus exponam. Temperamentum fortius melancholicum requirit intuitum sensitiuum multarum, magnarum imperfectionum adeoque dissensuum, diuersitatum, quas solum hoc respectu detegit acumen sensitiuum.

Cacterum prouti ulterius determinantur Temperamenta tragica, novae eorum exsurgunt species, id quod nemini, qui caller artem species struendi, quam Logica tradit, ignotum esse potest. Imo species Temperamenti tragici determinant ipsos episodiorum adfectus, quibus vtuntur ad primarium eleuandum; praesertimque directio repraesentationum ad finem fortior, germanice *der Schwung oder die Wendung in der Vorstellung*, inde pender.

§. 39.

Ne mireris, nos nullam adhuc dispositionis naturalis ad Traegediam mentionem fecisse. Parum certe perspicaciae ab eo requirere, nos quidem arbitramur, qui ex adlatis eam adstruere studet. Ad ingenium enim quod attinet, si aestheticum, si poeti- cum connatum in aliquo inuenies, inuestigandum est, vtrum acuminis vsus paruus in eo excitari possit opere, ita vt reliquas superet facultates cognoscendi inferiores. §. 35. Qui quomodo instituatur labor, pars Psychologiae, tradens regulas inuestigandi gradus facultatum cognoscitiuarum docet. Quod si procedat de ingenio tragico connato non est, quod dubites, cui vix deficiet tragicum temperamentum, quod tamen simili modo inuestigari posse, quilibet videt. Vnum moneo, ne praeceps feras iudicium, naturam infantium adhibeas in consilium. Etenim ante vsu sensuum, imaginationis, ingenii, eum acuminis postulare, aequae absouum foret, ac si quem roges saltare, qui pedibus vti nesciat; praeterea pueritia amat gratos adfectus, adeoque infantium ingenia atque temperamenta diiudicans, supra praecepta comparatiue esse intelligenda sciat. Quoniam vero proportio facultatum mentis tam cognoscitiuarum, quam adpetitiuarum haud immutabilis est, necessario exercitia tragica requiruntur, si quod ingenium vel temperamentum tragicum fingere sumas. Quae sint ea,

ea, qui quaerat, nescit forte infinito modo ea posse institui. At-
tamen in genere vt respondeamus, id ante omnia agamus vt a)
acumen acuatur, ita tamen, vt alias haud negligamus facultates
cognoscitivas, praesertim ingenium, quo carere Tragoediographus
non debet; immoderato tamen exercitio acuminis plus iusto de-
bilitatur. De modo vero acumen exercendi vid. MEIERS sch. W. p.
11. Abschn. 7. β) maxime adhibeatur acumen in rebus infelici-
ter gestis inuestigandis. Eo ipso nimirum temperamentum ius-
tam accipit directionem. Felicissimum hic ei polliceor succes-
sum, qui in vsum adhibeat lectionem fabularum romanensium,
earum nempe, quas regulis Aesthetices conuenienter scriptas in-
venimus, v. c. *Cleveland, Clarissa, Mariane, Pamela*, & e germanicis,
Die Begebenheiten der Schwedischen Gräfin G. &c. Dici vix potest,
quantam vim tot varii casus, tot discrimina rerum aesthetice de-
lineata in fingendis ingeniis exerceant atque temperamentis,
quo respectu ipsam hae fabulae historiam post se relinquunt, Ast
ob id ipsum non possum non ardorem laudare, quo viri, quibus
salus iuventutis curae est cordique, persequuntur eas foedas res
& dissolutas ab optima parte offerentes, modo iustum delectum
habeant. Vix inueniri quid potest, quod maiori detrimento erit
characteri iuventutis, sine iudicio omnia arripere solitae.

S. 40.

His itaque adstructis nos fini intento satisfacisse arbitramur,
si pauca adhuc coronidis loco addiderimus de disciplinis iis, qui-
bus & quatenus Tragoediographus intellectum suum ornare vel
potest vel debet. Nulla est disciplina, quam quoad periphe-
riam quasi noscere Tragoediographum, sicuti quemlibet Aesthe-
ticorum, dedecet. Sunt tamen quaedam, quarum centrum
tangere ipsi maximo erit detrimento. Quo referendae sunt o-
mnes, quas discere non potes, nisi opere, quo ingenium sensi-
tuum mutatur in intellectuale, consequenter perdit ingenium
tragicum v. c. disciplina inquirens in naturam monadum, Alge-
bra, omnis Ontologia, ne dicam Metaphysica, licet historice par-
tem harum nosse concedamus, partem suadeamus, a scientifica
tamen earum cognitione eum prohibeamus, nisi ingenio vni-
uersa,

uersali instructum se sentiat. Ipsam Aestheticam & Pœticam, regulas continentes, quibus conuenienter laborem instituat, frictius scientifice nosse neque iubemus neque suademus. Philosophiam moralem, virtutem sistens, quam adsequi omni opera intendit, fini Tragoediographi conuenientius eum docebit *der Zuschauer, der Gesellige, der Mensch* &cet. quam compendium philosophicum, Historia praesertim politica, fabulosa quoque non modo virtutum ac vitiorum exempla suppeditat, sed veram quoque prudentiam vitae magis quam scholae tradit. Quis itaque hisce disciplinis Tragoediographum carere posse credat? Quod si praeterea mundo nobiliori, vel si fieri possit heroico familiariter vti poterit, sublime quoque in hoc vitae genere in minutis accipiet, & omnia in potestate eius sita esse credam, quae in ruinam vitiorum atque incrementum virtutis proferre data sunt Tragoediographo.

AVTO-

A V T O R I
AESTHETICAE HVIVS TRACTATIONIS

P R A E S E S.

Q uod de se PLINIVS ad NASONEM, *Lib. III.*
Ep. XVII., idem ego de TE, post quam exillustri
GRYPHICA & hac nostra VARNIACA in vici-
nam villam secessisti, gloriator. *Ibi plurimum scribis, nec*
agrum (quem non habes,) sed ipsum TE, (addo & alios,)
studiis excolis, ac tam potes ut alii horreum plenum, sic TV
scrinium ostendere. Testantur id varii, quibus effingendis
occuparis, libelli; quorum edidisti nonnullos, plures ne-
glecti adhuc iacent, quos, quia soles, lima perfequeris at-
que post emendationem publicabis. Est ex illis praefens
commentatio, non rudi inuitaque minerva composita,
quae docet, quantum in arte profeceris, cuius non raro re-
gulas ipso opere tentasti. Neque id infeliciter. Non
enim versibus TVIS vis, non granditas, non subtilitas,
non amaritudo, non dulcedo, non lepos deest. Es praeterea

F

ope

operum varietate monstrabilis. Mox *philosophica* meditaris enotasque, *mathematica* mox, praesertim *algebraica*, mox *theologica*. Atque istorum notitia in TE sic eminet & elucet, ut mediocriter quoque doctos advertat & adficiat. Quapropter ut alii, sic ego TE diligo, cumque hoc ipsum amantis sit, non onero laudibus, Sufficit, TE TVO probare exemplo, silvas & solitudinem magna cogitationis incitamenta esse, & experiri, non DIANAM magis montibus, quam MINERVAM incerrare. Vrinam intuerentur TE exprimereque studerent alii, qui secessus quaerere tantum ob id videntur, quo longae desidia indormiant. Ita enim iuvenes, quibus custodes rectoresque dari solent, nihil audirent nisi profuturum; nihil discerent, quod nescisse rectus fuerit. Verum quiego TE commendem, quem eundem commendabunt cuncti, qui TE vel paululum novērunt? vale felicissime, qui vera felicitate dignus videris.

Scrib. Rostochii III. Non. Decembr. A. R. S.

clo lo ccli.

IO

Rostock, Diss., 1757-54

VD18

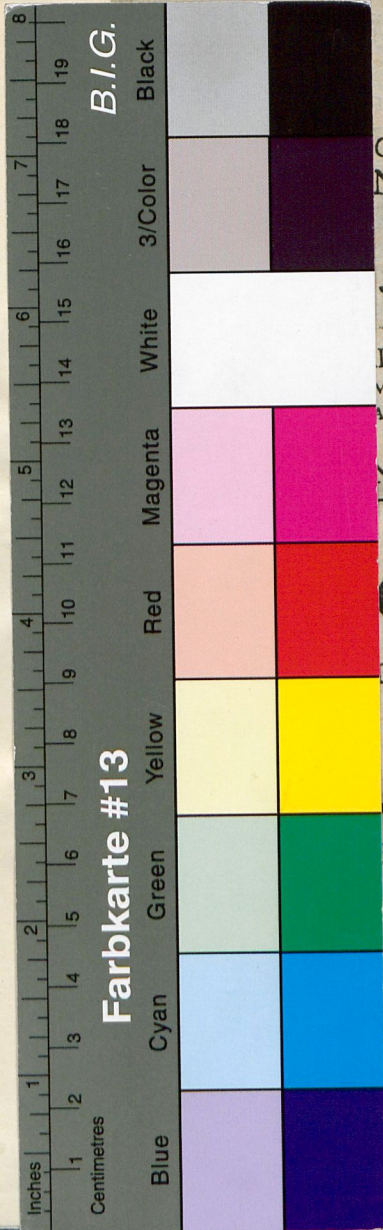
ULB Halle

004 087 607

3

56.

Q. D. B. V.
ORE ACADEM. MAGNIFICENTISSIMO,
NISSIMO PRINCIPE
AC
DOMINO,
NO FRIDERICO,
INCIPE HEREDE MECLEBVRGICO,
M, SVERINI AC RACEBVRGI, COMITE SVERINI,
ARVM ROSTOCHII ET STARGARDIAE
DOMINO,
NOSTRO LONGE CLEMENTISSIMO.

HARACTEREM GOEDIOGRAPHI,

CONSENTIENTE
LISS. PHILOSOPHORVM ORDINE
SISTIT,

AC
PRAESIDE,
NG. JO. DAN. AEPINO,
RATOR. PROF. DVC. PVBL. ORD.

PVBLCIE DEFENDET,
L. H. RÖHL,
RIBBENIZA-MECLEBVRGICVS.

N AVDITORIO MAIORI

D. VIII. DEC. A. CLCL.

ROCHII, LITTERIS ADLERIANIS.

